

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Minister van Economische Zaken en Klimaat
Mevrouw mr. drs. M. Adriaansens
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Kazernestraat 52
2514 CV Den Haag
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070 312 92 00
fax 070 312 93 90

e-mail postbus@eerstekamer.nl
internet www.eerstekamer.nl

datum 7 juni 2022

betreft EU-voorstel: Geharmoniseerde regels inzake eerlijke toegang tot en eerlijk gebruik van data
(Dataverordening) COM(2022) 68

ons kenmerk 171430.01U

Geachte mevrouw Adriaansens,

De leden van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid hebben in haar commissievergadering van 24 mei 2022 beraadslaagd over het EU-voorstel: Geharmoniseerde regels inzake eerlijke toegang tot en eerlijk gebruik van data (Dataverordening).¹ De leden van de fracties van **GroenLinks**, **PvdA**, **SP** en **PvdD** gezamenlijk en de leden van de fracties van de **PVV** en **ChristenUnie** hebben naar aanleiding van het voorstel en het bijbehorende BNC-fiche enkele vragen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fracties van GroenLinks, PvdA, SP en PvdD

De leden van de voorgenoemde fracties hebben met belangstelling kennisgenomen van het BNC-fiche van de regering ten aanzien van de Dataverordening. In algemene zin onderschrijven deze leden de inzet van de regering. Deze leden zijn verheugd dat de Dataverordening vastlegt dat producten en gerelateerde diensten zo ontworpen moeten worden dat gebruikers makkelijk en veilig toegang hebben tot de data van hun gebruik. Ook steunen de leden de intentie van de Europese Commissie om een gelijkwaardiger speelveld te creëren en zo de innovatie en concurrentie van Europese bedrijven te vergroten.

Welke risico's ziet u in de fundamentele keuze van de Commissie om bedrijven standaard toegang te bieden tot de niet-persoonlijke data van gebruikers? Het voorstel beslaat diverse producten en diensten, zoals geconnecteerde objecten (IoT), medische of gezondheidsapparatuur of virtuele assistenten. Sommige van deze producten zullen privacygevoelige informatie bevatten zoals persoonspecifieke, biometrische of gezondheidsdata. Wat vindt u ervan dat de Commissie niet specifieke type data uitsluit in deze verordening?

De verordening heeft als doel de positie van de consument te versterken. Data delen kan van voordeel zijn voor de consument. Gezondheidsdata van een smartwatch kan behulpzaam zijn bij een diagnose van een arts, maar is tevens waardevolle informatie voor de zorgverzekeraar. Data is geld

¹ COM(2022) 68

datum 7 juni 2022

ons kenmerk 171430.01U

blad 2

waard en dat heeft de consument vaak niet in de gaten. Daaraan zitten risico's voor de gebruiker verbonden. Ongetwijfeld zal de consument vaker verleid kunnen worden om data te delen. Op welke wijze gaat u de kennis over de voor- en nadelen van datadeling versterken?

De regering geeft aan zelf ook nog te wachten op antwoorden van de Europese Commissie, met name inzake de bevoegdheid voor publieke instanties om gegevens op te eisen bij bedrijven, waar de regering kritisch over is. Wat is uw visie op dit punt? Kunt u ook specifiek ingaan op welk kader u hiervoor wel zou zien, gelet op de kritiek op het voorgestelde kader van de Commissie. Bent u het met de leden eens dat iedereen, EU-burgers, bedrijven en publieke instellingen, gebaat is bij meer open source data met uiteraard de waarborgen voor bescherming van persoonsgegevens? Hoe beoordeelt u de keuzen van de Commissie inzake open source? En bent u het eens met de leden van de hiervoor genoemde partijen dat bij publieke of semi-publieke aanbestedingen of licenties open source de norm moet zijn en als voorwaarde gesteld kan worden door overheden? Bij publiek geld moet data publiek zijn. Deelt u deze basisgedachte? Zo nee, waarom niet? Bent u bereid hier in voortvloeiende nationale wetgeving focus op te houden?

Hoe beoordeelt u de inschatting van economische groei en verwachte inkomsten door deze verordening?

In deze fase van het proces geeft de regering aan nog geen uitspraken te doen over de inrichting van het toezicht op de verordening. De regering zal nog gaan onderzoeken hoe het toezicht op de dataverordening in Nederland effectief kan worden ingericht, waarbij in eerste instantie wordt gekeken naar bestaande toezichthouders, waaronder de Autoriteit Consument en Markt (ACM), de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) en Agentschap Telecom (AT). Overweegt u ook om een nieuwe autoriteit, of structuur op te zetten, gelet op de technologisch snel veranderende realiteit inzake toezicht en handhaving, data en ICT anders in te richten? Zo ja, welke? Zo nee, geeft de huidige verordening daar aanleiding toe?

De kosten voor kleine ondernemers om data te delen kunnen hoog oplopen. Hoe denkt u dat deze kosten beperkt kunnen worden? Komen er standaarden voor de uitwisseling?

Hoe beoordeelt u de kritiek op het voorstel van de European Data Protection Board (EDPB)? Op welke onderdelen bent u het eens, en welke zorgen deelt u niet?

Zowel de AP als de EDPB hebben zorgen geuit over het nieuwe voorstel. Zo vrezen zij verzwakking van de AVG en is de afbakening van het delen van persoonsgegevens met de overheid onvoldoende. De aanbieders moeten namelijk in uitzonderlijke gevallen data delen met overheden. Welke omstandigheden en welke data zijn niet duidelijk omschreven? Wat betreft de AVG staat er niet altijd duidelijk dat de AVG altijd van toepassing is. Volgens de AP en de EDPB zou dit toegevoegd moeten worden. Wat is uw visie hierop?

De sancties die van toepassing zijn op inbreuken op de Dataverordening moeten deels nog in voorschriften uitgewerkt worden. Zal u hierbij inzetten op omzetafhankelijke boetes voor bedrijven? Bent u van mening, net als de leden, dat omzetafhankelijke boetes voor bedrijven bij zullen dragen aan het strikter naleven van de wet?

datum 7 juni 2022

ons kenmerk 171430.01U

blad 3

Het voorstel maakt flinke vorderingen ten aanzien van consumentenbescherming, waarbij afhankelijkheid van aanbieders wordt vermindert en de consument meer toegang tot de eigen data krijgt. Toch blijven bedrijven vrij leidend in het 'bezit' van de data, onder andere door hun automatische toegang tot gebruikersdata. Hoe beoordeelt u de balans die hierin is gemaakt tussen consument en bedrijf? Hoe staat u tegenover het voorstel om toegang van bedrijven tot consumentendata volledig aan toestemming voorwaardelijk te maken? Als u hier positief naar kijkt, hoe kan dit naar uw oordeel in deze of toekomstige verordeningen vormgegeven worden? Zo niet, waarom niet?

Bent u van mening dat de Dataverordening naast het 'internet der dingen' ook verder dient te anticiperen op ontwikkelingen omtrent blockchaintechnologie en Web 3.0? Zo nee, waarom niet? Bij goede privacy en waarborgen achten de leden het hergebruik van data in het bezit van bedrijven door overheden positief. In het bijzonder bij data die door bedrijven via belastinggeld verzameld kan worden, doordat er een licentie wordt afgegeven of een aanbesteding wordt gedaan. In deze gevallen zouden, naar het oordeel van de leden, niet-persoonlijke data als publieke data gezien kunnen worden. Zo zouden overheden voor bepaalde licenties en bij bepaalde aanbestedingen de voorwaarde kunnen stellen dat de daarna door het bedrijf verzamelde data ook met de overheid gedeeld worden, uiteraard met goede privacywaarborgen. Hoe beoordeelt u dit voorstel? Ziet u dit als een logische volgende stap in het optimaliseren van data-(her)gebruik? Zo nee, waarom niet? En zo ja, hoe beoogt u hier op nationaal niveau op in te zetten?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PVV

De leden van de PVV-fractie hebben een vraag met betrekking tot de onderstaande delen uit het voorstel.

Pagina 3 van het voorstel: 'Voorzien in het gebruik door overheidsinstanties en EU-instellingen, -agentschappen of -organen van data die in het handen zijn van ondernemingen in bepaalde situaties waarin er sprake is van een uitzonderlijke noodzaak om de data te gebruiken. Dit heeft voornamelijk betrekking op openbare noodsituaties, maar ook op andere uitzonderlijke situaties waarin het verplicht delen van data tussen bedrijven en overheden gerechtvaardigd is, ter ondersteuning van empirisch onderbouwd, doeltreffend, efficiënt en prestatiegericht overheidsbeleid en -diensten.'

Pagina 18 van het voorstel: 'Hoofdstuk V creëert een geharmoniseerd kader voor het gebruik van data die in handen zijn van ondernemingen in bepaalde situaties waarin er sprake is van een uitzonderlijke behoefte aan data door overheidsinstanties en EU-instellingen, -agentschappen of -organen. Het kader is gebaseerd op een verplichting om data beschikbaar te stellen en zou alleen van toepassing zijn in het geval van algemene noodsituaties of in situaties waarin overheidsinstanties bepaalde data uitzonderlijk moeten gebruiken, maar die data niet tijdig op de markt kunnen worden verkregen door nieuwe wetgeving vast te stellen of door middel van bestaande rapportageverplichtingen. In geval van een uitzonderlijke noodzaak om te reageren op algemene noodsituaties, zoals noodsituaties op het gebied van de volksgezondheid, grote natuurrampen of door de mens veroorzaakte rampen, worden de data gratis ter beschikking gesteld.'

Pagina 34 van het voorstel: 'In het geval van algemene noodsituaties, zoals noodsituaties op het gebied van de volksgezondheid, grote milieu- en natuurrampen, waaronder door de

datum 7 juni 2022

ons kenmerk 171430.01U

blad 4

klimaatverandering verergerde rampen en door de mens veroorzaakte grote rampen, zoals grote cyberincidenten, zal het algemeen belang dat voortvloeit uit het gebruik van de data zwaarder wegen dan het belang van de datahouders om vrijelijk over hun data te beschikken. In dat geval moeten datahouders verplicht worden de data op verzoek beschikbaar te stellen aan overheidsinstanties of aan EU-instellingen, -agentschappen of -organen. Of er al dan niet sprake is van een algemene noodsituatie, wordt bepaald volgens de respectieve procedures in de lidstaten of van relevante internationale organisaties.’

Pagina 35 van het voorstel: ‘Het doel van de verplichting om de data te verstrekken is ervoor te zorgen dat overheidsinstanties en EU-instellingen, -agentschappen of -organen over de nodige kennis beschikken om te reageren op noodsituaties in de openbare sector, deze te voorkomen of ervan te herstellen of om de capaciteit te behouden om specifieke taken te vervullen waarin de wet uitdrukkelijk voorziet.’

Pagina 36 van het voorstel: ‘Het moet overheidsinstanties ook worden toegestaan om op grond van deze verordening verkregen data uit te wisselen met andere overheidsinstanties om tegemoet te komen aan de uitzonderlijke noodzaak waarvoor de data zijn opgevraagd.’

Op welke manier wordt voorkomen (bijvoorbeeld door onafhankelijke toetsing) dat er door bijvoorbeeld overheidsinstanties een bepaalde invulling wordt gegeven aan ‘algemene noodsituaties’ waardoor zij data kunnen opvragen die mogelijk wordt gebruikt om (tijdelijk) grondrechten van burgers in te perken? Graag ontvangen de leden een gemotiveerd antwoord.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de ChristenUnie

Met interesse, maar niet zonder enige zorg, hebben de leden van de ChristenUnie-fractie kennisgenomen van het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad waar het gaat om geharmoniseerde regels over eerlijke toegang tot en eerlijk gebruik van data, ook wel de dataverordening. Met dank hebben deze leden bovendien kennis genomen van het zogenoemde BNC-fiche bij dit voorstel. Deze stukken geven de ChristenUnie-fractie aanleiding de regering de volgende vragen te stellen.

Een van de specifieke doelstellingen van de voorgestelde verordening is om te voorzien in het gebruik van data die in handen zijn van ondernemingen door overheidsinstanties en EU-instellingen, -agentschappen of -organen in situaties waarin sprake is van een “*uitzonderlijke noodzaak*” om die data te gebruiken. Volgens de tekst van het voorstel heeft dit “voornamelijk betrekking op openbare noodsituaties, maar ook op andere uitzonderlijke situaties waarin het verplicht delen van data tussen bedrijven en overheden gerechtvaardigd is, ter ondersteuning van empirisch onderbouwd, doeltreffend, efficiënt en prestatiegericht overheidsbeleid en -diensten.”²

De formuleringen waarmee de Commissie inzet, namelijk “*uitzonderlijke noodzaak*” en “*openbare noodsituaties*”, wekken de indruk dat hierbij gedacht is aan zeer zeldzame omstandigheden waaronder het gerechtvaardigd is om tijdelijk van de hoofdlijn van de regeling af te wijken. De beschrijving van de ‘andere uitzonderlijke situaties’ wekt bij deze leden echter een veel ruimere indruk. Deelt u de taxatie dat zo’n hele brede uitleg op gespannen voet staat met de betrokken

² COM(2022) 68, p. 3.

datum 7 juni 2022

ons kenmerk 171430.01U

blad 5

grondrechten, maar ook met bijvoorbeeld het bepaalde in de AVG? En wie is bevoegd om toezicht uit te oefenen op de manier waarop datahouders omgaan met verzoeken waarbij een uitzonderlijke noodzaak wordt geclaimd? Welke mate van rechtsbescherming geldt hier voor individuele burgers en hoe kan die rechtsbescherming in de praktijk worden ingeroepen?

Blijkens het BNC-fiche is de regering voornemens de Commissie op een aantal punten nader te bevragen. De leden van de ChristenUnie-fractie houden zich aanbevolen voor ontvangst van de beantwoording. Waar het gaat om de waarborgen zoals opgenomen in de artikelen 5 en 6 geeft de regering aan nader te willen bestuderen of deze waarborgen voldoende zijn, met name om de belangen van gebruikers en datahouders te borgen en de bescherming van gedeelde data te verzekeren. De leden van de ChristenUnie-fractie delen de impliciete zorg over de bedoelde waarborgen en vragen u de uitkomsten van de nadere bestudering met hen te delen.

Waar het gaat om toezicht en rechtsbescherming vragen deze leden tot slot of er voorzien is in een bepaalde competentieverdeling wanneer datahouders, gebruikers en andere betrokkenen uit meerdere landen afkomstig zijn en hoe in dat verband wordt omgegaan met situaties waarin een deel van de betrokkenen niet gevestigd is in een EU-lidstaat.

De leden van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid zien uw reactie – bij voorkeur binnen vier weken – met belangstelling tegemoet.

Hoogachtend,

mr. drs. M.M. de Boer

Voorzitter van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid